

Dr. Felix Kaputu moest na vier maanden opsluiting voor zijn eigen veiligheid Congo ontvluchten. Sinds begin januari is hij als eerste 'Scholar at Risk' te gast bij de UGent. "Ik heb de schoonheid van het leven leren zien." Dr. Felix Kaputu is de UGent dankbaar. Een monoloog.

Auteur: Raoul De Groot | Fotograaf: Nic Vermeulen

Scholars at Risk: Dr. Felix Kaputu

"Ik was klaar om te sterven"

Ratten

Felix Kaputu: "In 2005 ging ik – op uitnodiging van een vriend aan de katholieke universiteit van Nanzan – naar Nagoya in Japan om onderzoek te doen en deel te nemen aan een panelgesprek over Afrika en religie. Eens terug in Congo werd ik gebeld door de provinciale veiligheidsdienst. Vreemd, vond ik, want het was al 's avonds laat. Toen ik in het bureau van de directeur zat, vertelde hij mij dat ik naar Japan was gereisd om wapens te gaan kopen om de afscheiding van Katanga voor te bereiden. Volgens hem was ik het brein achter twintigduizend militairen gebaseerd in Angola en Zambia.

Ik was heel verbaasd, want ik heb mij nooit met politiek ingelaten. Ik moest er de nacht doorbrengen en mijn broeksriem en schoenen

afgeven. Toen begreep ik dat ik in de gevangenis vloog. Twee en een halve week lang kon ik mijn vrouw en drie dochters daarvan niet eens op de hoogte brengen. Uiteindelijk heb ik vier maanden vastgezeten. Toen mijn vrouw mij kwam opzoeken, vroegen ze haar: 'Wat kom jij hier doen? Weet je dan niet dat wie hier binnenkomt hier ook sterft?'

Zoek je maar vlug een andere man! Ik werd vooral mentaal op de proef gesteld. De eerste dagen voelde ik angst voor de dood, maar daarna was ik klaar om te sterven. Ik zou het nemen zoals het kwam. Ik was letterlijk een nummer geworden en had geen vrienden meer. Sommigen lieten mij vallen, anderen hadden schrik om mij te verdedigen.

"Felix is de eerste onderzoeker die in het kader van 'Scholars at Risk' naar hier komt", zegt **dr. Annelies Verdoolaege**, zijn mentor die zetelt in het Afrika Platform en de stuurgroep van Scholars at Risk. "Dat willen we in de week van 6 mei officieel inkleden met een lezing, muziek, toneel en een drankje en hapje." Het project 'Scholars at Risk' geeft academici die in hun land worden bedreigd, de kans hun werk verder te zetten aan andere universiteiten. "Het kadert in de solidariteit met het zuiden en het sociaal engagement van de UGent, want er lopen nog andere projecten in het kader van universitaire ontwikkelingssamenwerking."

Info

- Dr. Kaputu – Scholar at Risk
Vakgroep Talen en Culturen
Tel. 09 264 41 65
FelixUlombe.Kaputu@UGent.be
- Dr. Annelies Verdoolaege
Vakgroep Talen en Culturen
Tel. 09 264 38 06
Annelies.Verdoolaege@UGent.be

Op een gegeven moment kreeg ik om twee uur 's nachts te horen dat ik bij de 'chef d'état' moest gaan. Ik had alleen een jeans en een vuil geworden hemd. Gelukkig hadden ze mijn zakdoek niet afgenomen, zodat ik daarmee mijn broek kon dichtknopen. Toen ik vertrok, besefte ik: dit kan het einde zijn, ik verlaat deze gevangenis en ik kom misschien niet meer terug.

Met vijftien anderen werden we naar de hoofdstad gevlogen en door gewapende militairen naar een vuile gevangenis gebracht. Het leek wel een oud openbaar toilet. Ik kwam terecht in een klein celletje waarin ik amper kon neerzitten en waar het binnenregende. Er was een gleuf onder de deur om gevangenen te voeden, maar ik kreeg nooit eten toegestopt. Misschien maar goed ook want in Lubumbashi al werd ik gewaarschuwd voor vergif in het eten en dodelijke insputingen. 's Nachts zag ik de ogen glinsteren van grote ratten die kwamen rondneuzen of ze geen kaken vonden om op te eten.

Ghislaine Dupont, een Franse journaliste, enkele advocaten en nog enkele anderen begonnen toen mijn situatie onder de aandacht te brengen en om bewijzen te vragen. Die zijn er tot op vandaag nog altijd niet. De UNO bleek gevoelige informatie op het spoor te zijn gekomen over wie de militie bewapende, en die leveranciers, uit de omgeving van de overheid, hadden een afleidingsmanoeuvre nodig. Begrijp je?

Na mijn vrijlating vertelde iemand van de provinciale veiligheid me

“Ik heb op het kerkhof geslapen, naast het graf van mijn vader.”

dat er voor mij een 'ongeluk' gepland was en dat het beter was dat ik het land verliet. Elke keer dat ik les gaf, zag ik dezelfde personen van de overheid aan de deur opduiken. Soms sliep ik uit schrik geen twee nachten op dezelfde plaats. Omdat ik geen vrienden meer had, heb ik zelfs eens op het kerkhof geslapen, naast het graf van mijn vader. Mensen hebben vanuit hun geloof schrik van kerkhoven, dus in zijn gezelschap voelde ik mij veilig.”

Luisteren

“Toen ik als 'Scholar at Risk' in de VS kon lesgeven, ben ik een vijftigtal keren bij een psychoanalist geweest. Ik bleef maar herhalen dat ik terug wou naar mijn vaderland, maar dat raadde hij mij af. Ik ben sindsdien nooit meer terug geweest naar Congo. Mijn naam staat blijkbaar nog altijd op een lijst van gezochte personen. Zodra ik het land binnenga, kunnen ze me oppakken. Ik ben de universiteiten dankbaar dat ik ingeschakeld kan worden in hun netwerk 'Scholars at Risk'. Zo kan ik mijn onderzoek naar gender, religie en Afrikaanse literatuur en mythologie verderzetten.

Ik ben heel gelukkig met hoe ik hier ben onthaald. Annelies stond mij ondanks een serieuze vertraging op te wachten en het is de eerste keer dat collega's zelf op mij afstappen. 'Kan je dit of dat komen uitleggen in mijn cursus?' Dat heeft mij verrast. De drang om hen zeker niet teleur te stellen, stuwt me echt vooruit en doet me nog harder werken om hen niet te ontgoochelen.

Identikit Felix Kaputu

Felix Ulombe Kaputu werd geboren in 1959 in Lubumbashi. Hij is professor vergelijkende literatuur en deskundig op het vlak van kunstopvoeding, schrijven, literaire en politieke kritiek en oude religieuze studies. Hij doet onderzoek naar oude religies, sjamanisme, religie en pluralisme, pedagogie en nieuwe technologieën.

Mijn passage in de gevangenis heeft mij mijn fragiliteit doen inzien en de waarde van mijn medemens. Ik ben geboren in Lubumbashi, in een goed milieu, en ik heb gestudeerd bij de Salesianen van Don Bosco, aan scholen die als de beste bekend staan. Ook in mijn academische carrière ging het heel snel. Kortom, ik leidde een leven waar velen in Congo alleen maar van kunnen dromen. Door dat alles verloor ik de voeling met mijn medemens die niet zo veel kansen heeft gekregen, die lijdt en steun nodig heeft.

Als ik nu aan Congo denk, is het in termen van kansen die er moeten komen voor iedereen. Ik heb beter leren luisteren, want je hebt als academicus de neiging te veel te praten en te weinig de studenten aan het woord te laten. Ik heb ook de grootsheid van andere volkeren en andere godsdiensten dan de katholieke leren waarderen. Filosofisch gezien kan je mijn passage in de gevangenis ook interpreteren als een leerschool waar ik door moest. Ik heb de schoonheid van het leven en van andere volken en culturen leren zien.”

7 mei 2013, 19.30 uur: 'Scholars at Risk' aan de UGent:

- presentatie door Felix Kaputu
- toneelvoorstelling *De Verboden Wetenschapsmonologen*
- afsluitende drink

Meer info via www.UGent.be/diversiteitengender/nl/diversiteitsbeleid/scholars.htm.